

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Маріанна Головкова**, 1986 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2008 році Київський національний університет культури і мистецтв за спеціальністю «Музичне мистецтво», працює асистентом на кафедрі івент-менеджменту та індустрії дозвілля в Київському національному університеті культури і мистецтв Міністерства освіти і науки України, м. Київ, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Культурологія».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Київського національного університету культури і мистецтв Міністерства освіти і науки України, м. Київ від «23» жовтня 2025 року № 152-о, у складі:

Голови разової спеціалізованої
вченої ради:

Андрій Фурдичко, доктор мистецтвознавства, професор, завідувач кафедри естрадного співу Київського національного університету культури і мистецтв.

Рецензентів:

Олена Скопцова, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв;

Ігор Тилик, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва Київського національного університету культури і мистецтв.

Офіційних опонентів:

Сергій Виткалов, доктор культурології, професор, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства Рівненського державного гуманітарного університету;

Ірина Пархоменко, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін факультету музичних мистецтв Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв,

на засіданні «10» грудня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» **Маріанні Головковій** на підставі публічного захисту дисертації «Кордоцентрична парадигма соціокультурної свідомості в естрадній пісенній культурі західної української діаспори» за спеціальністю 034 «Культурологія».

Дисертацію виконано у Київському національному університеті культури і мистецтв Міністерства освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: **Володимир Наконечний**, кандидат історичних наук, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв, доцент кафедри міжнародних відносин.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису українською мовою із дотриманням вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44 (зі змінами). У дисертації *вперше*:

- в українському культурологічному дискурсі досліджено кордоцентризм естрадної пісенної творчості сучасної західної української діаспори США, Канади та Європи, який донині залишався маловисвітленим і недостатньо обґрунтованим і в історичному, і в теоретичному аспектах;

- на основі критичного аналізу досліджених категорій авторкою здійснено концептуальне осмислення та сформульовано визначення поняття «кордоцентрична парадигма соціокультурної свідомості»;

- окреслено світоглядні універсали естрадної пісенної культури західної української діаспори на основі розуміння кордоцентризму як архетипового принципу національної ментальності й ідентичності;

- комплексно досліджено пісенну творчість Б. Весоловського, С. Гумініловича, Квітки Цісик та ін. у контексті особливостей репрезентації кордоцентричної парадигми соціокультурної свідомості в західній українській діаспорі середини ХХ – першої чверті ХХІ ст.;

- розглянуто культуротворчі проекти музичних гуртів західного українського зарубіжжя крізь призму світоглядно-ментальних детермінант;

- виявлено вплив філософії серця на формування комеморативних практик сучасної естрадної пісенної культури західної української діаспори;

- здійснено типологізацію естрадних пісень західної української діаспори на основі категоризацій Н. Більчук та Я. Гнатюка;

уточнено та доповнено:

- зміст понять «естрадна пісенна культура», «кордоцентризм», «кордоцентрична парадигма соціокультурної свідомості» та ін.;

- розуміння феномена українського кордоцентризму;
набули подальшого розвитку:
- дослідження особливостей естрадної пісенної культури західної української діаспори.

Здобувач має 17 наукових публікацій за темою дисертації, з них 6 статей у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, розділ колективної монографії, 1 – стаття у періодичному науковому виданні, проіндексованому у базі даних Scopus, 9 – праць апробаційного характеру. Усі наукові публікації є одноосібними, окрім 1 публікації, що індексується в наукометричній базі Scopus, де проведено аналіз наукових джерел, присвячених вивченню впливу технологічного прогресу на формування світогляду сучасної людини:

1. Головкова М. М. Сучасна проблематика дослідження естрадного вокального мистецтва: культурологічний вимір. *Культура і сучасність: альманах*. 2022. № 1. С. 81–86.
2. Головкова М. М. Шляхи становлення виконавської творчості Квітки Цісик. *Вісник КНУКиМ. Серія: Мистецтвознавство*. 2023. №.43. С. 8 –16.
3. Головкова М. М. Науково-теоретичні засади дослідження виконавської творчості Квітки Цісик. *Мистецтвознавчі записки*. 2023. Вип. 43. С.140–146.
4. Головкова М. М. Культурно-мистецькі практики збереження культурної пам'яті Квітки Цісик. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2024. № 2. С. 444–450.
5. Головкова М. М. Родинний етос у формуванні та розвитку творчих талантів Квітки Цісик: культурологічний вимір. *Питання культурології*. 2024. №. 43. С. 25–39.
6. Головкова М. М. Культурна цінність української пісенної спадщини Квітки Цісик. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*. 2024. № 2. С. 20–27.
7. Головкова М. М. Культуротворчі рефлексії пісенної практики української діаспори в Північній Америці *Ідентичність і культура в добу змін: від історичної пам'яті до цифрових практик*: колект. монографія. Київ, 2025. С. 68–98.
8. Pecheranskyi I., Humeniuk T., Shvets N., **Holovkova M.**, & Sibiriakova O. Transmedia discourse in the digital age: exploring radical intertextuality, audiovisual hybridization, and the «aporia» of homo medialis. *Research Journal in Advanced Humanities*. 2023. Vol. 4(2). P. 116–130.
9. Головкова М. М. Естрадне вокальне мистецтво України: творчі вимоги, виклики і запити сьогодення. *Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство* : матеріали II Міжнар. наук.- практ. конф., м.

Київ, 25–26 берез. 2020 р. Київ, 2020. С. 132–134.

10. Головкова М. М. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток естрадного вокального мистецтва. *Україна у світових глобалізаційних процесах: культура, економіка, суспільство* : матеріали III Міжнар. наук.- практ. конф., м. Київ, 24–25 берез. 2021 р. Київ, 2021. С. 59–61.

11. Головкова М. М. Естрадне вокальне мистецтво в українському дискурсі сучасності. *Філософія подієвої культури: історія та сучасність* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 25–26 берез. 2021 р. Київ, 2021. С. 47–49.

12. Головкова М. М. Тенденції розвитку сучасної вокальної естради. *Актуальні дискурси мистецтва естради: традиції та європейська інтеграція* : матеріали Всеукр. наук. конф. науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, здобувачів, магістрантів та студентів, м. Київ, 20 квіт. 2021 р. Київ, 2021. С. 24–27.

13. Головкова М. М. Народна пісенність у естрадній вокальній культурі сучасності. *Трансформаційні процеси соціальної культури в Україні* : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 22–23 берез. 2022 р. Київ, 2022. С. 78–81.

14. Головкова М. М. Формування національно-патріотичного світогляду Квітки Цісик. *Трансформаційні процеси соціальної культури в Україні* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 23–24 берез. 2023 р. Київ, 2023. С. 62–66.

15. Головкова М. М. Творчість Квітки Цісик в контексті популяризації української пісні. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарних наук у сучасному соціокультурному просторі* : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищ. освіти і молод. учених, м. Київ, 7–8 квіт. 2023 р. Київ, 2023. С. 17–19.

16. Головкова М. М. Творча постать Квітки Цісик у вимірі національнокультурної пам'яті. *Актуальні питання, проблеми та перспективи розвитку гуманітарних наук у сучасному соціокультурному просторі* : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. здобувачів вищ. освіти і молод. учених, м. Київ, 12–13 квіт. 2024 р. Київ, 2024. С. 294–297.

17. Головкова М. М. Культуротворча місія сучасних пісенних практик української діаспори в Північній Америці. *Культурно-мистецькі практики і процеси в дискурсі сучасного наукового діалогу* : матеріали Всеукр. наук.- практ. конф., м. Київ, 20–21 берез. 2025 р. Київ, 2025. С. 49–51.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Андрій Фурдичко, доктор мистецтвознавства, професор, Київський національний університет культури і мистецтв, завідувач кафедри естрадного співу. Оцінка позитивна, без зауважень.

Олена Скопцова, кандидат мистецтвознавства, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв, доцент кафедри музичного мистецтва. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Зважаючи на те, що в дисертації досліджуються творчі постаті Б. Весоловського, С. Гумініловича, Квітки Цісик, варто було б використати методи персонології та просопографії (біографії, культурно-психологічної реконструкції) для більш детального розгляду прояву кордоцентризму у виконавській творчості митців.

2. Доцільним було б розширення аналітичного компоненту щодо взаємодії естрадної пісенної культури з іншими формами мистецтва, зокрема, театральними, візуальними або літературними практиками, оскільки це могло б глибше висвітлити міждисциплінарну природу кордоцентризму в культурі західної української діаспори.

Ігор Тилик, кандидат мистецтвознавства, доцент, Київський національний університет культури і мистецтв, доцент кафедри музичного мистецтва. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. В деяких випадках у дисертаційному дослідженні переважає наративний тип викладу матеріалу, в більшій мірі відповідний монографічному, а не дисертаційному типу дослідження. В окремих випадках бракує певних смислових узагальнень, які дають можливість резюмувати спостереження. Йдеться не про висновки, які якраз досить ґрунтовно представлені в кожному з розділів дисертації, а саме про проміжні узагальнення, які дають можливість скорелювати викладені спостереження відповідно до аналітичних параметрів, окреслених завданнями дослідження.

2. Доцільно було б також застосувати в окремих випадках певні різновиди інфографіки, пов'язані з хронологічними аспектами, а також тими жанрово-стильовими особливостями, що характеризують конкретні етапи розвитку естрадної пісенної культури західної української діаспори.

Сергій Виткалов, доктор культурології, професор, Рівненський державний гуманітарний університет, професор кафедри івент-індустрій, культурології та музеєзнавства. Оцінка позитивна із зауваженнями:

У той же час, позитивно оцінюючи аналізовану дисертацію, потрібно наголосити на окремих неточностях, яких потрібно уникати у подальшому. Йдеться, зокрема, про мовні: не близько 30, а майже 30 (С. 94 і далі), «товарного обороту – обігу (С. 97)» тощо; час від часу дисертантка ототожнює питання естрадної пісні і пісенної культури, найбільш помітного у п. 2.1, позаяк пісенна

культура – це результат сформованості низки професіональних складових. Утім, ці зауваження жодним чином не впливають на загалом високий зміст розробки дослідницького інструментарію, проведеного наукового пошуку та презентації його результатів.

Серед побажань може бути наступне: для глибшого висвітлення концепту кордоцентричної парадигми в естрадній пісенній творчості українського зарубіжжя доцільно використовувати не лише фахові публікації, а й матеріали з архівних і музейних фондів, що містять унікальні джерела з історії розвитку української естрадної пісенної культури за кордоном. Залучення таких матеріалів, зокрема, фондів Українського національного музею в Чикаго, Нью Йорку, Центру української культури і освіти в Вінніпезі, Українського музею-архіву в Клівленді, а також архівів Світового конгресу українців, могло б поглибити історико-культурну основу дослідження та надати додаткову емпіричну переконливість висновкам.

Ірина Пархоменко, кандидат філософських наук, доцент, Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтв, доцент кафедри гуманітарних дисциплін факультету музичних мистецтв. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. В контексті запропонованого дослідження було розкрито зміст чималої кількості понять, зокрема: «естрадна пісня», «масова культура», «популярна культура», «культурна пам'ять», «національна ідентичність», «соціокультурна свідомість», «культурні практики», що дозволяє системно досягати мети дослідження, аргументуючи власні твердження. Проте, варто було б з'ясувати сутність музичного націоналізму в контексті формування культурної ідентичності та її постійної репрезентації через виконавську та композиторську діяльність. Це б дозволило зрозуміти чи можна вважати кордоцентризм з його щирістю та емоційністю, як проявом архетипового принципу, одним з ціннісних пріоритетів, які визначають «українське» в естрадній пісенній культурі діаспори.

2. В дисертаційній роботі визначені зміст, функції та особливості кордоцентризму в контексті естрадної пісенної культури західної діаспори. Вважаємо доречним, використовуючи метод порівняння, необхідність висвітлення особливостей українського кордоцентризму в порівнянні з творчою діяльністю представників інших культур. Наприклад, чим українська щирість та емоційність в пісні відрізняється від суто канадської. Адже інші народи та культури теж орієнтовані на прояв своїх почуттів через пісню. Хоча авторка доречно підкреслює поєднання двох музичних народних традицій у творчості українських діаспорян, які проживали на території сучасної Канади.

3. В дисертації значну увагу приділено розумінню кордоцентризму через його архетипічну сутність як сердечності, що притаманна душі українського

Андрій ФУРДИЧКО